

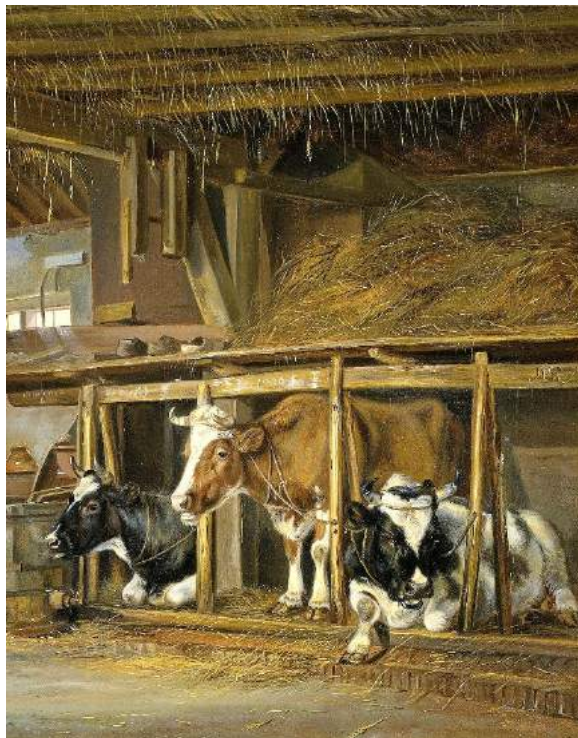

VOORAF

Dick de Jong

De mensheid. Dat is een containerbegrip waarmee we alle mensen bij elkaar bedoelen. Nou, misschien niet alle mensen, maar toch wel een heleboel mensen (bij elkaar). En zo'n begrip is gemakkelijk als we ergens de schuld willen neerleggen. En dat willen we soms maar al te graag. Als we in ons globaliteitsdenken naar de hedendaagse wereld kijken, dan zijn er een heleboel dingen waarvan wij vinden dat dit anders moet. Want we vinden het nu een rommeltje, of gewoonweg een puinhoop. Natuurlijk hebben wijzelf daar niet aan meegedaan. Maar willen wel graag hiervan de oorzaak weten. Anders gezegd: iemand de schuld van geven. En dat is dan gemakshalve 'de mensheid'.

Maar dat is natuurlijk helemaal niet waar. Als we ons realiseren hoe beschaafd en voorzichtig de eerste mensen de aarde hebben betreden. Aftastend en alles bekijkend. De mensheid heeft vele duizenden jaren lang zich heel bescheiden gedragen. De mensen kietelde de aarde met hun (blote) voeten. Boorden er nog geen gaten in, brandden nog geen bossen plat, groe-ven nog niet naar kolen of lithium. Dit alles is iets van de tegenwoordige tijd. Maar zelfs nu kun je nog niet de mensheid als schuldige aanwijzen. Nee, de boosdoener is een specifieke groep mensen. Een groep die groei en rijkdom voor ogen hebben. Voor henzelf dan nog wel.

In moest hier aan denken toen ik een paar weken terug twee dingen combineerde. Op een doordeweekse dag reed ik ergens op een plattelandsweg in de Vijfheerenlanden. Voor mij stond een rij auto's stil, want er was door werkzaamheden een wegversmalling, compleet met mannen in gele pakken, die achteloos het verkeer stonden te regelen. Ik keek naar de bebouwing links van me en zag in een half open schuur achter een boerderij een paar koeienkoppen. Ze stonden net zoals decennia terug met hun kop tussen houten staken. Het leek wel een tafereel uit de Gouden Eeuw. Ik moest er weer aan denken toen ik de dag erop een krantenartikel las over de alsmaar groter wordende kloof tussen arm en rijk, waar de nadruk lag op het waarom van die toenemende rijkdom. En ik denk dat de eigenaar van die koeien van de vorige dag een gelukkig mens is.

JAARGANG 23

Dick de Jong

Als ik er niets over zou hebben geschreven was het velen van u helemaal niet opgevallen. Wat? Dat wij ineens tien jaartaalredities verder zijn met Boer & Hoeve. Bij het archiveren van mijn bestanden bleek dat de eerste - voorzichtige - nieuwsbrief al stamt vanaf 2000. Dat was dus feitelijk de eerste jaargang. Met het echte tellen van de jaargangen zijn we pas tien jaar later gestart. Vandaar dat er boven het december nummer nog '12^e jaargang' staat. Maar dat is nu rechtgezet: het nummer dat u nu leest is het eerste nummer van jaargang 23.

Deze dieren halen meestal de eerste jaargang al niet...

Siegfrieds Woldhek

DE HOEKSE EN KABELJAUWSE TWISTEN

Misschien denkt u bij het lezen van de kop van dit artikel: een beetje raar onderwerp voor een tijdschrift over de boerderijen. Nou, zo raar is dat niet. In eerdere edities kon u al het nodige lezen over de ontginning en dat daardoor de polders zijn ontstaan, die uiteindelijk in 1277 door Floris V met een beschermende ringdijk zijn omsloten. Die dijk aanleggen deed Floris natuurlijk niet zonder bedoeling. Hij wilde er voordeel van hebben. Het ging hem om macht, eigendom en opbrengst. En aanzien bij de hoogste macht van het gebied. Macht heeft altijd al een grote rol gespeeld in de geschiedenis. We hoeven de krant maar open te slaan en zien er de bewijzen van. Mede door deze 'macht' is ons werkgebied ontstaan, zoals we het nu nog kennen.

Nog maar een paar eeuwen nadat ons gebied in cultuur was gebracht ontstond er een conflict. Dat begon als een strijd om de hoogste macht in het graafschap. Die was na het overlijden van Willem IV in 1345 niet duidelijk geregeld. Willem werd opgevolgd door zijn zus, Margaretha van Beieren. En ook haar zoon, Willem V, kreeg bestuurlijke macht. Dit leidde tot spanningen en mondde in 1349 uit in een oorlog tussen beiden. De aanhangers van Willem V werden Kabeljauwen genoemd, waarschijnlijk omdat in het Beierse familiewapen blauwe ruiten zaten, die deden denken aan schubben van een vis. De naam kabeljauw werd beschouwd als een geuzennaam. Margaretha's aanhangers werden vervolgens Hoeken genoemd, omdat men met een 'hoek' (haak) een kabeljauw ving.

Al snel mengden ook steden en edelen zich in het conflict. Hoewel de strijd ging om de bestuurlijke macht in Holland, waren allen eigenlijk meer uit op eigengewin. Aangezien iedere stad

andere handelsrechten had, zoals in bier of textiel ('laken'), waren steden uit op het overnemen van handelsrechten van andere steden. Edelen probeerden hun eigen macht en invloed te vergroten. Het was dus geen strijd om principes en het gebeurde geregeld dat steden en edelen van de ene partij naar de andere overliepen. Op die manier kreeg met name Dordrecht belangrijke handelsrechten, waar de inwoners van onze gebieden zich aan moesten houden. Op eenzelfde manier werd het platteland verdeeld. Dan raakt het onze boerenbedoeeningen zeker wel. Feitelijk waren de Hoekse en Kabeljauwse twisten een binnenlandse oorlog. In die tijd nam de centralisatie van het landbestuur toe, kreeg het landschap haar huidige vorm en kwam er een stedelijke burgerij op. De inpoldering verbeterde erdoor, maar er werd ook landverlies geleden. Maar vooral werd de sociaaleconomische basis gelegd voor wat we nu hebben. Voor wie er meer over wil lezen: onlangs verscheen in de serie Oorlogsdossier het leerzame en boeiende boek *Hoekse en Kabeljauwse Twisten 1345-1492 – Kraamkamer van Nederland*, ISBN 9789462496514 van Anne Doedens en Liek Mulder, uitgever WalburgPers.

'SLEPEN' – EEN OUDE TRADITIE

Op oudejaarsavond was het vroeger traditie dat je ging slepen. Alles wat los en vastzat werd in de oudejaarsnacht overal naar toe gesleept. Vooral naar de kerk, het centrale punt van veel dorpen. Alles werd daar verzameld. De strontkar, een mestkar, banken, melkbussen, hekken. Van de boeren die waren vergeten hun spullen vast te zetten was van alles rondom de kerk opgestapeld. Of naar het centraal in het dorp staande gemeentehuis. Het kon zo zwaar of lastig te verplaatsen niet zijn; hoe je het van zijn plek afkreeg maakte niet uit. En als er veel was, werden de spullen gewoon van de ene boerderij naar de andere gesleept. Als je dan 's ochtend wakker werd en je naar de kerk wilde begeven voor de nieuwjaarsdienst, zag je jouw onbekende dingen rondom het huis staan. Verplaatst door opgeschoten jeugd. Dat kon overigens ver gaan. Soms werden boerenkarren op daken van schuren of zelfs de boerderijen geplaatst. Veel van het kleinere losliggende spul ging naar het gemeentehuis of de kerk. Een activiteit, die overal in Nederland op het platteland voorkwam. Vooral in het noorden, maar ook in de Alblasserwaard. Soms liep het zo de spuigaten uit dat het ontaarde in schermutselingen en uitdraaide op hardhandige confrontaties met de plaatselijke politie. Mikpunt hiervan waren steevast volwassenen die ergernis hadden gewekt, bijvoorbeeld omdat ze geklaagd hadden over voetballende kinderen of een of andere vorm van kattenkwaad. Die werden dan een hak gezet.

Giessen-Oudekerk

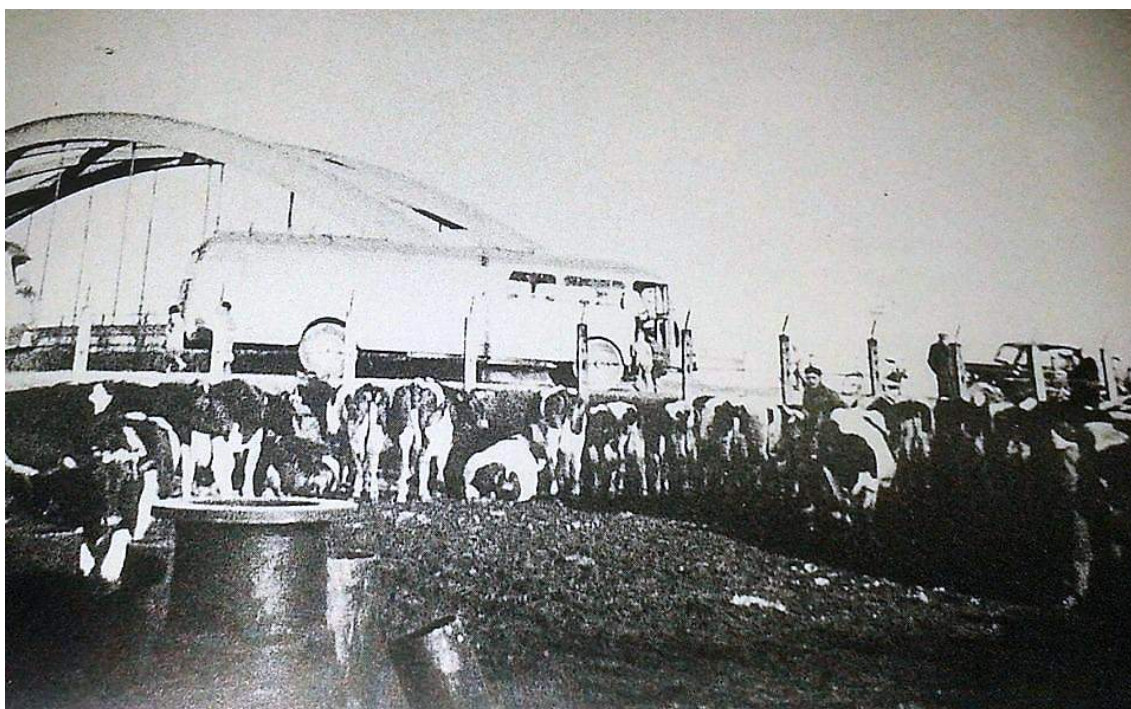
Hun roerende eigendommen werden dan op het bordes van het gemeentehuis gezet, of in de dorpsvijver of een sloot bij het gemeentehuis. Veelal ook op het kerkplein. Ook fietsen moesten het vaak ontgelden; die werden op ingenieuze wijze om een lantaarnpaal gehangen.

Het verhaal gaat dat dit slepen al een heel oud gebruik is en dat het zou stammen uit de Germaanse tijd. De mythische achtergrond van het gebruik is terug te vinden in de Sage van de Wilde Jacht. Rond midwinter rijdt de Wilde Jager (verteld wordt dat dit oppergod Wodan is) een leger van geesten achterna door de lucht. Die jacht is bedoeld om de geesten van het oude naar het nieuwe jaar, naar de andere wereld, mee te nemen. Dat gaat gepaard met veel lawaai. Dat de jacht langs is geweest is te zien aan het spoor van chaos, die is achtergebleven. Maar aan de andere kant is het ook weer gunstig, want waar de Wilde Jacht langs is gekomen mag de komende zomer een rijke oogst worden verwacht.

Wodan doorklieft de lucht.

DE WATERSNOOD VAN 1953

Eind januari 2023 kwam bovenstaande foto in beeld, uit de verzameling Oud-Hardinxveld van Arie van Noordennen. De Giessendamse polder was door een doorbraak van de Merwededijk onder water gelopen. Dat betekende dat het vee moest worden geëvacueerd. Hier worden koeien verzameld bij de boogbrug in de Zwijnskade op de grens van Giessendam en Sliedrecht. Maar niet alleen het vee moest een andere bestemming krijgen. Ook de bewoners van de huizen die in het water stonden of die dreigde onder te lopen moesten een goed heenkomen zoeken. Zo kregen mijn grootouders ook evacuees. Twee kinderloze echtparen uit Gijbeland kwamen naar Hardinxveld, waar een neef van een van de mannen woonde. Maar die neef had al onderdak geboden aan andere mensen uit de waard. En zo kwamen die beide echtparen via de schoonzoon van die neef terecht bij diens ouders. En dat waren weer mijn grootouders. Daar ontstond een vriendschap uit, die mijn ouders na het overlijden van oma en opa hadden aangehouden. Een vriendschap die pas over was, toen de evacuees van eertijds waren overleden.

Luchtfoto van een in 1953 ondergelopen stuk van de Alblasserwaard.

DE KOE IN DE KUNST

Anton Heyboer.
Schilderij, getiteld:
Hij kocht een stuk
land met een
koeienstal. Hij
noemd een reeks
schilderijen naar
Zijn aankoop van
een voormalige
boerderij ergens
boven Amsterdam.

ADVERTENTIES

KOOL & VAN DEN TOREN
- deskundig
- vertrouwd
- persoonlijke

Dé makelaardij van de Alblasserwaard

Dorpestraat 53a 2969 AD Oud-Alblas +0184-691566 +info@koolvandtoren.nl

WWW.KOOLVANDENTOREN.NL

UITGAVEN VAN B&E AKV

Boer en Boerderij
€ 35,00

Hoeve, hofstee,
herbestemming € 14,95

Het behouden waard
€ 14,95

De Stee van Saan van Pietere
€ 14,95

COLOFON

UITGEVER:

BOERDERIJ & ERF

alblasserwaard - krimpenerwaard - vijfheerenlanden

secretariaat: Sluis 57

2964 AT Groot-Ammers

06-53759618

secretariaat@boerderijnerf.nl

www.boerderijnerf.nl

REDACTIE & SAMENSTELLING:

LA CARRIOLA

tekst & advies

Dick de Jong | Buitendams 51

3371 BA Hardinxveld-Giessendam

06-22845889 | djtekst@planet.nl

Een door de ouderdom vergeelde foto van een typische boerderij uit de streek.

Quote:

VEEL MENSEN KIJKEN, MAAR SLECHTS WEINIGEN ZIEN